

A SZÓKINCSFEJLESZTÉS

Szógyűjtési játékok – 2. rész

AKADÁLY NÉLKÜL

modul adaptációja
beszéd fogyatékos tanulók
együttneveléséhez

**SZÖVEGÉRTÉS-
SZÖVEGALKOTÁS**

BESZ-VIII.1.2-AdB

A modult készítette:

Kolláth Erzsébet, Montay Beáta

Az adaptációt készítette:

Hernádi Krisztina

SULINova
Köznevelési, Fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Központ

Magyarország célba ér

A modul célja	Szókincsfejlesztés – szógyűjtési gyakorlatok 2.
Időkeret	45 perc
Ajánlott korosztály	1. évfolyam
Modulkapcsolódási pontok	<p><i>Tágabb környezetben</i> Környezeti nevelés, kommunikációs kultúra</p> <p><i>Szűkebb környezetben</i> Beszéd</p> <p><i>Ajánlott megelőző tevékenységek</i> Spontán beszélgetések, képolvasás, mesehallgatás, beszélgetőkör (szógyűjtési játékok 1. egysége – l. fent)</p> <p><i>Ajánlott követő tevékenységek</i> Szókincsfejlesztés, mondatbővítés</p>
A képességfejlesztés fókuszai	<p><i>Kompetenciafejlesztési szinten:</i> nyelvi-verbális, gondolkodási-logika, vizuális térbeli, érzelmi intelligencia (empátia)</p> <p><i>NAT fejlesztési feladatok szintjén:</i> beszédkészség, szóbeli szövegalkotás, ismeretek az anyanyelvről</p> <p><i>Műveltségterületi fejlesztési feladatok szintjén:</i> szóbeli információk megértése, gondolatok megfogalmazása, lényegkiemelés, összefüggések felismerése, gondolatok önálló megfogalmazása</p>

AZ ADAPTÁCIÓ KÖRE

A beszéd fogyatékosok köre igen heterogén. Azonos beszédhibafajtán belül is nagyfokú az eltérés, hiszen a tünetek jellege, a beszéd sérülés foka, fejlődési üteme, a kísérő problémák jellemzői egyénenként különbözők. A beszédzavarok egy-egy tanulónál halmozottan is előfordulhatnak. Az iskolai oktatás, az egyéni megsegítés a pedagógiai, logopédiai ellátás, a beszédbeli akadályok jellegétől függ. Ezek az alábbiak szerint csoportosíthatók:

- Megkésett beszédfejlődés
- Diszfázia
- Súlyos beszédészlelési és beszédmegértési zavar
- Diszlália (pöszesség)
- Orrhangzós beszéd
- Dizartria
- Dadogás
- Hadarás
- Diszfónia
- Mutizmus
- Diszlexia
- Diszgráfia

AJÁNLÁS

A kooperatív feladatoknál lehetőség szerint 4 fős, heterogén csoportokat hozunk létre.

Szóforgó kooperatív technika

A csoport tagjai sorban, az óramutató járásával egyező irányban elmondják egymásnak gondolataikat, egy tag beszédidejét meg lehet határozni.

Képtárlátogatás kooperatív technika

A csoportok megtekintik a többi csoport munkáját. Megbeszélik a látottakat, és értékelik a munkákat.

Diák kvartett kooperatív technika

A csoportokban A, B, C, D jelet kapnak a diákok, s a csoportok is nevet vagy számot kapnak.

A tanító feltesz egy kérdést. Ezt követően a csoport megbeszéli a választ – a diákok meggyőződnek arról, hogy mindegyikőjük helyesen fog válaszolni a kérdésre. A tanító „kihúzza”, melyik jelű tanuló melyik asztalnál válaszol. Akinek a betűjelét és csoportnevét (számát) kihúzták, megmondja a választ.

A beszédfogyatékos gyermekek többségére jellemző az anyanyelv fejlődésében tapasztalható kisebb-nagyobb elmaradás. A verbális fejlesztés ezért célként és eszközként is megjelenik, szinte valamennyi tevékenység közben. Ennek feladata a tanuló közlési vágyának, szabad önkifejezésének elősegítése. Kezdetben fogadjuk el és segítsük a gyermek egyéni kommunikációs formáit, ezzel is erősítve egy magasabb kommunikációs szint elérését.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Dr. Spencer Kagan: *Kooperatív tanulás*. Önkonet, Budapest, 2004.

Jenei Andrea: (szerk.): Ajánlások beszédfogyatékos gyermekek, tanulók kompetencia alapú fejlesztéséhez. Szövegértés-szövegalkotás. sulNova Kht., Budapest, 2006.

ÉRTÉKELÉS

A folyamat végén szóbeli ön- és tanítói értékelés. Szempontjai: részvétel, együttműködés.

VÁZLAT

A sokféle felkínált tevékenység célja, hogy a feldolgozás menete különböző szempontokhoz illeszkedhessék. Az általunk szürkével jelölt mezők egy lehetséges bejárési útvonalat jelölnek, amely a szükségleteknek megfelelően tetszés szerint alakítható, megváltoztatható.

	Lépések, tevékenységek	Saját adaptációs kiegészítésem (tevékenység; képesség)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport/ A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz/ Feladat/ Gyűjtemény
					Munkaformák	Módszerek	
I. RÁHANGOLÓDÁS							
	Gyerekdalok dallamrészletei alapján képek kiválasztása 5'		Hallás	Egész osztály	Frontális		1. melléklet
II. SZÓGYŰJTÉSI GYAKORLATOK							
1.	Szógyűjtés a képekről, kérdések alapján 3×5'		Gondolkodás Emlékezet Együttműködés	Egész osztály	Csoportmunka (heterogén) Frontális	Gyűjtés	
2. A	Tárgyképek kiválasztása azok körülírása után, majd megnevezésük 5×2'		Relációs szókinccs Azonosítás Beszédértési-beszéd-észlelési zavar, diszfázia, diszlexia-diszgráfia esetén a feladat nehézséget okozhat.	Egész osztály	Egyéni	Válogatás	2. melléklet
2. B	Tárgyképek kiválasztása azok körülírása után, majd megnevezésük 10'		Relációs szókinccs Azonosítás Beszédértési-beszéd-észlelési zavar, diszfázia, diszlexia-diszgráfia esetén a feladat nehézséget okozhat.		Páros vagy csoportos		2. melléklet
3. A	Mondatbefejezések 10'		Logikai gondolkodás, mondataalkotás Beszédértési-beszéd-észlelési zavar, diszfázia, diszlexia-diszgráfia esetén a feladat nehézséget okozhat. A kifejező beszéd zavarainál, erős beszédgátlás esetén a feladatban való aktív részvétel nehézséget okozhat.		Frontális, majd páros		

	Lépések, tevékenységek	Saját adaptációs kiegészítésem (tevékenység; képesség)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport/ A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz/ Feladat/ Gyűjtemény
					Munkaformák	Módszerek	
3. B	Kérdés-felelet játék 10'		Alkalmazkodás a beszédhelyzethez Összefüggések felismerése Beszédértési-beszédészlelési zavar, diszfázia, diszlexia-diszgráfia esetén a feladat nehézséget okozhat.	Egész osztály	Frontális – egyéni	Játék	
III. ZÁRÁS, ÉRTÉKELES							
A	A diákok visszajelzései, a tanító értékelése 5'		Emlékezet, önismeret	Egész osztály	Frontális, egyéni		
B	A diákok önértékelése, tanítói „összegzés” 5'		Emlékezet, önismeret, társismeret		Frontális – egyéni		

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja elsősorban egyféle minta bemutatása. Nem lehet és nem szabad kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint dönthet a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. RÁHANGOLÓDÁS

A szógyűjtési gyakorlatok I. képeinek (tanári készlet) elhelyezése a táblára

A tanár gyerekdalok dallamrészleteit dúdolja. Az a csoport, amelyik felismeri, hogy melyik képhez kapcsolódik a dal, az megkapja a képet. (Minden csoport egy képet szerezhethet. Ezzel fogunk a továbbiakban dolgozni.)

Dalok lehetnek: Lipem, lopom a szőlőt, Badacsonyi szőlőhegyen két szál vessző, Ettem szőlőt, most érik, Érik a szőlő, hajlik a vessző, Kicsiny a hordócska, Egy üveg alma (kiszámoló ének), Erre csörög a dió

Saját adaptációs kiegészítésem:

II. SZÓGYŰJTÉSI GYAKORLATOK

1. SZÓGYŰJTÉS A KÉPEKRŐL, KÉRDÉSEK ALAPJÁN

Egy foglalkozáson 3 kérdést érdemes feltenni. Az egyenként feltett kérdések után hagyjunk időt, hogy a csoportok többféle választ is találhassanak. (Ilyenkor párhuzamosan dolgoznak a csoportok.) A megoldások hangozzanak is el!

Kérdések pl. Kik vannak a képen? Milyen élőlények vannak a képen? Ki mit csinál? Milyen tárgyakat/eszközöket látsz a képen? Milyen évszak lehet? (Miből lehet ezt tudni?)

Saját adaptációs kiegészítem:

2.

A) TÁRGYKÉPEK KIVÁLASZTÁSA AZOK KÖRÜLÍRÁSA UTÁN, MAJD MEGNEVEZÉSÜK

Minden tanuló kap egy A/4-es lapot, amelyen 6 tárgykép szerepel 3×2-es elhelyezésben. A megfelelő képre helyeznek egy jelet, pl. egy korongot. A közös szóbeli ellenőrzés során a gyerekek megmondják a kép jellemzőit és megnevezik a tárgyat.

Beszédértési-beszédészlelési zavar, diszfázia, diszlexia-diszgráfia esetén előzetesen pontosítsuk a képek neveit. A körülírás egyszerű állításokkal történjen.

A kifejező beszéd zavara esetén a kép jellemzőinek elmondása sok esetben nem elvárható.

B) TÁRGYKÉPEK KIVÁLASZTÁSA AZOK KÖRÜLÍRÁSA UTÁN, MAJD MEGNEVEZÉSÜK

Minden pár vagy csoport kap egy A/4-es lapot, amelyen 6 tárgykép szerepel 3×2-es elhelyezésben. A tanár tárgymeghatározása után (párban vagy csoportban) a megfelelő képre helyeznek pl. egy korongot. A közös szóbeli ellenőrzés során a diákok megmondják a kép jellemzőit és megnevezik a tárgyat.

Beszédértési-beszédészlelési zavar, diszfázia, diszlexia-diszgráfia esetén előzetesen pontosítsuk a képek neveit. A körülírás egyszerű állításokkal történjen.

A kifejező beszéd zavara esetén a kép jellemzőinek elmondása sok esetben nem elvárható.

Saját adaptációs kiegészítem:

3.

A) MONDATBEFEJEZÉSEK

A tanár elkezd egy mondatot, s ezt kell befejezni. Pl. A papa a diótörővel... A seregélyek ... A fának támasztották a létrát...

A feladat megtanulása után párban folytatják a mondatalkotást. (Ez a gyakorlat egyben „bemelegítése” is a következő páros gyakorlatnak.)

Beszédértési-beszédészlelési zavar, diszfázia, diszlexia-diszgráfia esetén szükséges lehet az egyéni megsegítés.

A kifejező beszéd zavarainál, erős beszédgátlás esetén a feladatban való aktív részvétel nehézséget okozhat. Adjunk lehetőséget a feladat írásos megoldására.

B) KÉRDÉS-FELELET JÁTÉK

Az osztály kérdezők és válaszolók csapatára oszlik. A tanár egy vállalkozó gyerekkel mutatja be a játékot, s meggyőződik arról, hogy a játék menetét mindenki érti. A „kérdés-felelet” lényege, hogy mindig a válaszhoz kapcsolódjon a következő kérdés.

Pl. Hogy szedik le a diót a fáról? – Leverik. Mivel verik le? – Bottal. Milyen bottal? – Egy nagyon hosszú bottal. Hová esnek le a diók? – Stb. Szerepcserével folytatódik a játék.

Beszédértési-beszédészlelési zavar, diszfázia, diszlexia-diszgráfia esetén szükséges lehet az egyéni megsegítés.

Saját adaptációs kiegészítem:

III. ZÁRÁS, ÉRTÉKELÉS

A) A DIÁKOK ÖNKÉNTES VISSZAJELZÉSEI A FOGLALKOZÁSRÓL

Aki kedvet érez, elmondja, hogyan érezte magát, melyik feladat/játék tetszett neki a legjobban, melyikben volt véleménye szerint a legügyesebb, mennyire elégedett magával.

A tanító értékeli az osztály munkáját, kiemelve a pozitívumokat: aktivitás, együttműködés, egymás iránti türelem, figyelem, találékonyság.

B) A DIÁKOK ÖNÉRTÉKELÉSE, VISSZAJELZÉSEIK A MUNKÁBAN VALÓ RÉSZVÉTELÜKRŐL

Melyik feladat megoldásával voltak elégedettek, mi az, amit már gyakorlottabban, ügyesebben tudtak megoldani, mint eddig. Hogyan tudtak figyelni a társaikra, hogyan tudtak kapcsolódni az ő ötleteikhez, tevékenységeikhez. Hogyan érezték magukat a foglalkozás során.

Saját adaptációs kiegészítem: